

Brexit – ulospääsyä etsimässä

Brexit on hallinnut uutisotsikoita ajoittain jo melkein kolme vuotta. Kaikki tietävät ainakin teoriassa mistä on kyse, mutta ilmiön monimutkaisuus ja yllättävät käänteet ovat saattaneet pudottaa tavallisen uutisten seuraajan kärryiltä jo aikoja sitten.

Brexit (*British exit*) tarkoittaa Britannian EU-eroa, joka sai alkunsa, kun Ison-Britannian entinen pääministeri **David Cameron** lupasi vuonna 2013 järjestää kansanäänestyksen EU-jäsenyydestä, jos hänen konservatiivipuolueensa voittaa parlamenttivaalit 2015. Kyseessä oli siis keino saada äänestäjiä, mutta Cameron myös uskoi, että hän pystyisi neuvottelemaan Britannialle paremman aseman Euroopan unionissa, jos uhkaa lähteä. Britannia oli kokenut jääneensä ulkopuolelle EU-päätöksenteosta, ja samanlaisia tunteita on herännyt ajoittain myös muissa EU-maissa.

On huomioitava, että Britannialla on koko jäsenyytensä ajan ollut identiteettiongelmia eurooppalaisuuden kanssa ja se on äänestänyt jäsenyydestään ensimmäisen kerran jo vuonna 1976 eli kolme vuotta Euroopan talousalueeseen liittymisensä jälkeen. Silloin kuitenkin 67% äänestäneistä kannatti jäsenyyttä.

Cameronin puolue voitti parlamenttivaalit vuonna 2015 ja brexit-kansanäänestys pidettiin vuoden päästä kesällä 2016. Äänestyksen tulos oli tiukka, mikä kertoo kansan jakautuneen puoliksi asian suhteen. Lähtemisen puolesta äänesti 51,9% ja jäämisen puolesta 48,1% äänestäneistä. Brexitin kannattajia löytyy kaikista yhteiskuntaluokista ja ikäryhmistä. Monet nuoret kuitenkin vastustivat brexitiä, mutteivat voineet äänestää, sillä äänestysikä Britanniassa on 18.

Kansanäänestys toimi teoriassa äänestäjien hankkimisessa,

mutta käytännössä ei. Ensimmäiseksi, vaikka Cameron ilmaisi toisinaan olleensa skeptinen EU:ta ja sen hyötyä kohtaan, hän kuitenkin kannatti unioiniin jäämistä ja kampanjoi sen puolesta. Pian kansanäänestyksen jälkeen David Cameron erosi pääministerin tehtävästään.

Toiseksi, kansanäänestys yksinkertaistaa vaikeitakin kysymyksiä. Kukaan ei ollut suunnitellut brexitiä kunnolla kansanäänestyksen aikoihin 2016. Tavalliset ihmiset eivät osanneet ajatella minkälainen mahdollisesta erosta tulisi, sillä kampanjat, niin puolesta kuin vastaan, keskittyvät omiin uhkakuviinsa ja niiden välttämiseen joko jäämällä tai lähtemällä. Esimerkiksi Vote Leave -kampanja pelotteli äänestäjiä, sillä, että Turkki on liittymässä EU:hun ja näin miljoona turkkilaista voisi muuttaa Britanniaan kahdeksan vuoden sisällä. Todellisuudessa Turkilla ei ole ollut realistista pääsyä EU:n jäsenmaaksi 2010-luvulla maan oman poliittisen tilanteen takia.

Pelkkä kansanäänestys ei vielä sinetöinyt Britannian kohtaloa, vaan maan piti käynnistää eroprosessi. Britannian hallitus jätti erohakemuksensa 29. maaliskuuta 2017 Euroopan neuvostolle. Errohakemuksesta alkoi myös virallinen eroprosessi, joka Lissabonin sopimuksen 50. artiklan mukaan on kaksi vuotta. Erpäiväksi vakiintui siis 29. maaliskuuta 2019 eli vain kuukauden päästä.

Britannialle tulee siis kiire, sillä vuoden 2018 joulukuussa brittiparlamentti ei hyväksynyt nykyisen pääministerin **Theresa Mayn** neuvottelemaa sopimusta, jossa määriteltiin Britannian ja EU:n suhde brexitin jälkeen. Syy sopimuksen kaatumiseen parlamentissa oli Britannian sisäinen hajaannus brexitin suhteen. Osa kansanedustajista haluaisi perua brexitin, osalle olisi kelvannut ero neuvotellun sopimuksen kanssa, osa haluaisi vain jättää EU:n taakseen ilman sopimusta ja osa haluaisi eroon EU:sta, mutta uuden sopimuksen kanssa.

Vielä muutama kuukausi sitten kukaan ei osannut sanoa mitä käy seuraavaksi. Mahdollisia polkuja olivat uusi kansanäänestys, koko brexitin peruminen, eropäivän lykkääminen myöhemmäksi, ero ilman sopimusta tai uusi sopimus, joka kuitenkin näyttää epätodennäköiseltä, sillä EU oli ilmoittanut kaatuneen sopimuksen olevan ainoa mahdollinen sopimus.

Viime aikoina brexit-rintamalta ei ollut kuulunut mitään uutta, kunnes tällä viikolla syntyi uusia käännteitä. Alkuviikosta pääministeri May ilmoitti, että parlamentti äänestää uusitusta sopimuksesta 12. maaliskuuta, jolloin brexitin pitäisi teoriassa olla jo valmis. May kuitenkin saattaa käyttää kiirettä hyväkseen, sillä viimehetkelle venytetty äänestys voi saada joidenkin kansanedustajien mielet muuttumaan sopimuksen suhteen.

Tiistaina May ilmoitti sitoutuvansa kolmen kohdan suunnitelmaan, jossa parlamentti äänestää sopimuksesta 12. maaliskuuta. Jos sopimus ei mene läpi, seuraavana päivänä parlamentti saa äänestää siitä, haluaako se lähteä EU:sta ilman sopimusta. Todennäköisesti ei. Kolmantena kohtana suunnitelmassa on äänestys 14. maaliskuuta siitä, haluaako parlamentti lisääaikaa, jolloin brexit venyisi kesäkuulle. Pidemmälle se ei saa venyä, sillä muuten Britannian pitäisi osallistua toukokuun europarlamenttivaaleihin. Lisäajan hyödyllisyydestä ei tällä hetkellä ole tietoa.

Myös työväenpuolue on herännyt omaan brexit-taistoonsa ja alkanut vaatia uutta kansanäänestystä, jos sen tekemä vaihtoehtoinen brexit-suunnitelma ei mene läpi. Puolue ei halua jättää EU:ta konservatiivien, eli Mayn puolueen, ehdoilla. Uusi kansanäänestys näyttää kuitenkin epätodennäköiseltä, sillä aika loppuu kesken.

Vieläkään ei siis ole selvää varmuutta siitä, missä tilanteessa brexit on kuukauden päästä. Eron hetken pitäisi koittaa kuitenkin jossain vaiheessa, paitsi jos jostain syystä brexit yllättäen peruuntuu. Perumiseen voi johtaa uusi

kansanäänestys tai jos parlamentti päättää yksinkertaisesti perua brexitin, mikä olisi demokraattisesti arvelluttavaa. Kansanäänestyskään ei automaattisesti takaa maan jäämistä EU:hun, sillä lähtemisen puolesta äänestäneet voivat saada uudestaan yllätysvoiton.

Jos Britannia lähtee EU:sta, mahdollisia skenaarioita on kaksi. Sopimukseton ero voi olla katastrofaalinen taloudellisesti ja se voi pahimmassa tapauksessa johtaa tuontielintarvike- ja lääkepulaan. Se voi eristää Britannian yksin ja aiheuttaa ongelmia myös Pohjois-Irlannin ja Irlannin tasavallan rajalla alueen historian vuoksi.

Toisessa skenaariossa Britannia lähtee EU:sta jonkinlaisen sopimuksen kanssa, sopeutuu alkuhämmyksen jälkeen uuteen asemaansa ja luo uusia taloudellisia suhteita muiden maiden kanssa. Ero ei välttämättä vaikuta matkustamiseen radikaalisti, sillä maa ei ole osa Schengen-aluetta ja on epätodennäköistä, että eurooppalaisilta alettaisiin vaatia viisumeita.